

Cauza C-6/24**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

4 ianuarie 2024

Instanța de trimitere:

Juzgado de Primera Instancia de La Coruña (Spania)

Data deciziei de trimitere:

19 decembrie 2023

Reclamantă:

Abanca Corporación Bancaria, S. A.

Pârât:

WE

Obiectul procedurii principale

Procedură de somație de plată în care o instituție de credit solicită plata unei datorii născute dintr-un contract de credit de nevoi personale sau fără garanții reale încheiat cu un consumator.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Posibila calificare drept abuzivă a unei clauze de exigibilitate anticipată, în lumina Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială 15/vol. 2, p. 273), pe care se întemeiază acțiunea de recuperare a datoriei în procedura de somație de plată. Interpretarea întinderii criteriului jurisprudențial al Curții conform căruia, în examinarea caracterului abuziv al unor astfel de clauze trebuie să se țină seama dacă dreptul național prevede mijloace adecvate și eficiente care să permită consumatorului supus aplicării unei asemenea clauze să remedieze efectele respectivei exigibilității a împrumutului.

Întrebările preliminare

- 1 O clauză de exigibilitate anticipată care prevede posibilitatea de întoarcere sau de evitare a acesteia o anumită perioadă este conformă cu articolul 3 alineatul (1) și cu articolul 7 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii sau o astfel de posibilitate trebuie să fie recunoscută printr-o dispoziție națională specifică?
- 2 În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea anterioară, ce termen ar fi rezonabil?

Dispozițiile dreptului Uniunii invocate

Directiva 93/13: articolul 3 alineatul (1), articolul 4 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1)

Hotărârile Curții de Justiție citate la motivele trimiterii preliminare

Dispozițiile naționale invocate

A) *Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios* (Legea generală privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor)

Prin Decretul legislativ regal 1/2007 din 16 noiembrie 2007 de aprobare a formei modificate a Legii generale privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor (BOE nr. 287 din 14 aprilie 2007, p. 49181) s-a adoptat textul codificat al Legii generale 26/1984 din 19 iulie 1984 privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor.

În conformitate cu articolul 82 din textul codificat, adoptat prin Decretul legislativ regal 1/2007:

„1. Se consideră abuzivă orice clauză care nu a fost negociată în mod individual și orice practică neconsimțită în mod expres care, contrar bunei-credințe, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului și al utilizatorului.

[...]

3. Caracterul abuziv al unei clauze se apreciază luând în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și prin raportare la momentul și la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului și la toate celelalte clauze ale contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.

4. Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatelor anterioare, se consideră a fi abuzive în orice caz clauzele care, potrivit prevederilor articolelor 85-90:

- a) supun contractul voinței vânzătorului sau a furnizorului,
- b) limitează drepturile consumatorului și ale utilizatorului,
- c) determină o lipsă de reciprocitate în contract,
- d) impun consumatorului și utilizatorului garanții disproporționate sau le impun acestora în mod necorespunzător sarcina probei,
- e) sunt disproporționate prin raportare la încheierea și la executarea contractului sau
- f) contravin normelor referitoare la competență și la dreptul aplicabil”.

B) Ley de Enjuiciamiento Civil (Codul de Procedură Civilă, denumit în continuare „LEC”)

În ceea ce privește procedura de somație de plată, Legea 1/2000 din 7 ianuarie 2000 privind Codul de procedură civilă, la articolul 815 alineatul 4, prevede următoarele:

„În cazul în care cererea de plată a creanței se întemeiază pe un contract încheiat între o societate sau un profesionist și un consumator sau un utilizator, Letrado de la Administración de Justicia [Grefier], anterior emiterii somației, notifică cererea instanței pentru ca aceasta să poată aprecia eventualul caracter abuziv al oricărei clauze care constituie temeiul cererii sau care determină suma solicitată.

Instanța examinează din oficiu dacă vreuna dintre clauzele care constituie temeiul cererii sau care determină suma solicitată poate fi calificată drept abuzivă. Dacă apreciază că vreuna dintre clauze poate fi astfel calificată, ea invită părțile să prezinte observații în termen de cinci zile. După ascultarea părților, instanța se pronunță prin ordonanță în termen de cinci zile [...]”.

În conformitate cu **articolul 693 alineatul 3**, inclus în capitolul referitor la particularitățile executării silită asupra bunurilor ipotecate sau gajate, „întoarcerea” deciziei privind exigibilitatea anticipată a creanței care trebuie plătită în rate este posibilă, însă doar în ceea ce privește executarea silită asupra bunurilor ipotecate sau gajate și cu condiția ca bunul să constituie locuința obișnuită a debitorului. Același articol stabilește, făcând trimitere la articolul 24 din Legea 5/2019 privind contractele de credit imobiliar, modalitatea de determinare a sumelor începând de la care este posibilă exigibilitatea anticipată. Această reglementare legală a unor astfel de praguri se referă numai la creditele ipotecare și nu se aplică creditelor de nevoi personale sau fără garanții reale.

C) Hotărârile Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) menționate în motivarea cererii de decizie preliminară

Prezentarea pe scurt a situației de fapt și a procedurii preliminare

- 3 La 5 iulie 2022, părțile în litigiu, o instituție de credit și un consumator, au încheiat un contract de credit de nevoi personale pentru suma de 10 600 euro, care urma să fie rambursat în 60 de rate lunare de câte 231,53 euro fiecare, cuprinzând capitalul și dobânda, termenul de scadență fiind 1 august 2027.
- 4 Acest contract conținea condiția generală a 13-a, conform căreia:
- „REZILIERE: Nerespectarea obligațiilor asumate prin prezentul contract dă INSTITUȚIEI dreptul de a rezilia anticipat împrumutul și de a solicita rambursarea anticipată imediată a capitalului datorat, atât cel scadent, cât și cel restant, precum și plata celorlalte sume datorate, în următoarele cazuri: 1. Pentru neplată, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: a) ÎMPRUMUTATUL datorează o parte din capitalul împrumutat sau din dobânzi, b) quantumul ratelor scadente și neplătite este cel puțin egal cu: (i) trei la sută din valoarea capitalului împrumutat, dacă întârzierea are loc în prima jumătate a perioadei de împrumut, (ii) șapte la sută din valoarea capitalului împrumutat, dacă întârzierea are loc în cea de-a doua jumătate a perioadei de împrumut, c) CREDITORUL a trimis ÎMPRUMUTATULUI o notificare de plată, acordându-i un termen de cel puțin o lună pentru a se conforma și avertizându-l că, în caz contrar, va solicita rambursarea integrală a împrumutului datorat [...]”.
- 5 În temeiul acestei clauze, la 1 septembrie 2023 instituția de credit a reziliat împrumutul, iar la 13 octombrie 2023, printr-o cerere de somație de plată prezentată la instanța de trimitere, a solicitat plata următoarelor sume: a) 8 776,33 euro pentru capitalul restant; b) 1 148,20 euro pentru capitalul neplătit; și c) 702,85 euro pentru dobânzile neplătite.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 6 Instituția de credit arată că termenul de o lună de care dispune împrumutatul pentru a se conforma notificării de plată este o condiție prealabilă pentru a decide cu privire la exigibilitatea anticipată și nu o opțiune ulterioară declarării acesteia.

Prezentarea pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 7 Instanța de trimitere consideră, pe baza jurisprudenței naționale și a jurisprudenței Uniunii (hotărârea Tribunal Supremo nr. 273/2020 din 9 iunie 2020, hotărârea Tribunal Supremo nr. 506/2008 din 4 iunie 2008, hotărârea Tribunal Supremo nr. 788/2001 din 15 noiembrie 2001 și hotărârea Tribunal Supremo nr. 331/2023 din 28 februarie 2023, precum și Hotărârea Curții din 14 martie 2013, C415/11,

Aziz, și Hotărârea Curții din 26 ianuarie 2017, C-421/14, Banco Primus), și a dreptului spaniol, că clauzele de exigibilitate anticipată nu sunt, în sine, nule, însă acestea pot fi abuzive în funcție de termenii în care sunt redactate. Potrivit instanței de trimitere, criteriile jurisprudențiale pentru a stabili dacă astfel de clauze sunt abuzive sunt aceleași, indiferent dacă este vorba despre un credit cu garanție ipotecară sau despre un credit de nevoi personale (precum cel din speță).

- 8 În concret, în conformitate cu punctul 73 din Hotărârea Curții din 14 martie 2013, Aziz (C-415/11), privind un credit ipotecar:

„Mai precis, în ceea ce privește, mai întâi, clauza referitoare la exigibilitatea anticipată în contractele de lungă durată pentru încălcarea de către debitor a obligațiilor sale pe o perioadă limitată, instanța de trimitere are sarcina de a verifica în special [...] [i] dacă posibilitatea vânzătorului sau a furnizorului de a declara exigibil tot împrumutul depinde de neexecutarea de către consumator a unei **obligații care prezintă un caracter esențial** în cadrul raportului contractului în cauză, [ii] dacă această posibilitate este prevăzută pentru situațiile în care o asemenea **neexecutare prezintă un caracter suficient de grav** în raport cu durata și cu suma împrumutată, [iii] dacă posibilitatea respectivă **derogă de la normele aplicabile** în materie și [iv] **dacă dreptul național prevede mijloace adecvate și eficiente** care să permită consumatorului supus aplicării unei asemenea clauze să remedieze efectele respectivei exigibilități a împrumutului”.

- 9 Aceste criterii au fost confirmate de Hotărârea Curții din 26 ianuarie 2017, Banco Primus (C-421/14), în care s-a adăugat, la punctul 67, că examinarea caracterului abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat între un profesionist și un consumator „trebuie efectuată [...] în raport cu [...] toate împrejurările care însoțesc încheierea acestuia”.
- 10 La rândul său, Hotărârea Curții din 8 decembrie 2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (C-600/21) a precizat, la punctul 35, că criteriile mai sus menționate pentru aprecierea caracterului abuziv al unei clauze contractuale nu trebuie interpretate ca fiind „cumulative, nici ca fiind alternative, ci trebuie să fie înțelese ca făcând parte din ansamblul circumstanțelor care însoțesc încheierea contractului în cauză, pe care instanța națională trebuie să le examineze”.
- 11 Instanța de trimitere consideră că clauza de exigibilitate anticipată în discuție în litigiul principal îndeplinește următoarele condiții: i) – neexecutarea unei obligații esențiale, întrucât rambursarea împrumutului reprezintă obligația esențială a contractului de împrumut, și ii) neexecutarea prezintă un caracter suficient de grav, întrucât suma neplătită la termen depășește un anumit prag [cel stabilit la articolul 24 alineatul 1 litera b) punctul ii) din Legea 5/2019].
- 12 În schimb instanța de trimitere are îndoieli cu privire la o altă cerință jurisprudențială și anume, exigența Curții de a exista mecanisme care să permită consumatorului să evite exigibilitatea anticipată. Astfel, instanța de trimitere

consideră că, pe lângă cerințele i) și ii) menționate mai sus, trebuie îndeplinită condiția iv) – ca dreptul național să prevadă mijloace adecvate și eficiente care să permită consumatorului supus aplicării unei asemenea clauze să remedieze efectele respectivei exigibilități a împrumutului sau, potrivit hotărârilor Tribunal Supremo nr. 705/2015 din 23 decembrie 2015 și nr. 79/2016 din 18 februarie 2016, să permită consumatorului să evite aplicarea acesteia printr-o conduită diligentă de remediere.

- 13 În acest sens, instanța de trimitere arată că, în dreptul procesual spaniol (articolul 693 alineatul 3 LEC) „întoarcerea” exigibilității anticipate este permisă doar în mod foarte limitat (numai în cadrul procedurilor de executare silită pentru bunuri ipotecate sau gajate, cu condiția ca bunul executat să fie locuința obișnuită a împrumutatului). Astfel, instanța de trimitere apreciază că, în toate celelalte cazuri - precum în cel de față, în care contractul de împrumut nu este garantat cu o ipotecă, iar suma se solicită prin intermediul procedurii de somație de plată -, cerința Curții de a exista mijloace care să permită consumatorului să pună capăt sau să împiedice exigibilitatea anticipată a împrumutului ar putea să nu fie îndeplinită.
- 14 Instanța de trimitere are îndoieli dacă, pentru a îndeplini cerința privind existența unui astfel de „remediu” și pentru a evita caracterul abuziv al clauzei respective, este necesar ca posibilitatea de întoarcere [a exigibilității] să fie prevăzută într-o **normă** (Hotărârile Curții citate mai sus se referă la „**dreptul național**”, ceea ce ar putea impune, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, ca statele membre să fie cele care stabilesc o astfel de cale de remediere) sau dacă este suficient ca această cale de remediere să fie prevăzută **în contractul însuși**. Cu alte cuvinte, în cazul în care clauza de exigibilitate anticipată permite consumatorului să pună capăt exigibilității anticipate deja declarate sau să împiedice producerea acesteia, cu condiția ca acesta să plătească suma datorată într-un anumit termen, ar fi acest lucru suficient pentru a respecta cerința jurisprudențială? În cazul unui răspuns afirmativ, instanța de trimitere solicită îndrumări cu privire la termenul de plată care ar fi rezonabil.